

ZEMPLENI MÚZEUM

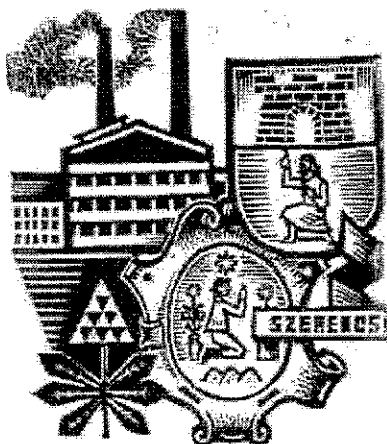
2015. ÉVI BESZÁMOLÓ JELENTÉS

Készítette:

Fazekas Lászlóné

igazgató

2016. január 12.

Tartalom

I.	Bevezetés.....	2
II.	Helyzetelemzés.....	3
1.	Tárgyi feltételek.....	3
•	A Zempléni Múzeum műszaki állapota.....	3
•	A Szerencsi Cukormúzeum műszaki állapota.....	4
•	A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége.....	5
•	A Szerencsi Cukormúzeum műszaki felszereltsége.....	5
2.	Személyi feltételek.....	6
•	A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete.....	6
•	A Szerencsi Cukormúzeum személyzeti helyzete.....	6
III.	Szakmai tevékenység.....	7
1.	Gyűjteményi munka.....	7
•	Gyűjteménygyarapítás.....	7
•	Gyűjteményrendezés.....	8
•	Nyilvántartás.....	8
•	Adattári munka.....	9
•	Könyvtári munka.....	9
•	Műtárgyvédelem.....	9
2.	Tudományos tevékenység.....	10
•	Kutatószolgálat.....	10
3.	Közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység.....	11
•	Kiállítások.....	11
•	Látogatók száma.....	13
•	Rendezvények.....	14
•	Médiakapcsolatok.....	15
4.	Szakmai és társadalmi kapcsolatok.....	15
IV.	Gazdálkodás, pályázatok.....	15

I. Bevezetés

Az Országgyűlés 2012. október 8-án elfogadta a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosítását előirányzó 2012. évi CLII. törvényt, amely alapján az állami fenntartású megyei múzeumi szervezetek megszűntek, tagintézményeik a területileg illetékes települési önkormányzatok fenntartásába kerültek át.

2013. január 1-jétől a Zempléni Múzeum fenntartása is Szerencs Város Önkormányzatának feladata lett. Ekkortól a város mindkét muzeális típusú intézménye egy szakmai irányítás alá került, a Szerencsi Cukormúzeum a Zempléni Múzeum tagintézményeként működik.

2015. különleges év volt a Zempléni Múzeum történetében. Olyan események történtek, amelyeket előzetesen nem lehetett tervezni, hiszen az év folyamán adódtak váratlan lehetőségek, és ezekkel igyekeztünk a legteljesebb mértékben élni. Az első félévben még a megszokott mederben zajlott a múzeum tevékenysége: a málenkij robotról szóló kiállítás után májusban megnyílt az első világháború zempléni és szerencsi vonatkozásait bemutató tárlat, és lezajlott a szokásos múzeumok éjszakája program is. A második félév azonban rendkívüli eseményeket is hozott: júniusban a kínai Ningboba utazott a város és a múzeum küldöttsége, ahol a Magyar Kereskedelmi és Kulturális Központ támogatásával kiállításon mutatkozhattunk be. Júliustól novemberig bonyolítottuk le az „Innovatív technikák meghonosítása a hagyományörzés, és a hozzá kapcsolódó képzés és kutatás terén” című Európai Unió támogatta TÁMOP-pályázatot. December folyamán pedig „A Zempléni Múzeum oktatási-képzési szerepének infrastrukturális fejlesztése” című projekt lebonyolítására került sor. A két pályázat, valamint a Cukormúzeum fejlesztésére kapott támogatás összege együttesen meghaladja 200 millió forintot. Ilyen nagyságrendű pályázati forrás még sohasem állt a Zempléni Múzeum rendelkezésére, és még egy sokkal nagyobb intézmény működésére is nagy hatással lenne, a mi intézményünknek rendkívüli jelentőségű.

Amellett, hogy a projektmunkák hatalmas erőfeszítést kívántak a múzeum minden dolgozójától, 2015-ben is folytatódott a közcélú foglalkoztatottak alkalmazása: már nemcsak a Magyar Nemzeti Digitális Archívum által koordinált diplomás közmunka, hanem a város önkormányzata által szervezett önálló program lebonyolításában is hatékonyan részt vettünk. A múzeumban őrzött kulturális örökség digitalizálását folytatva egyre nagyobb része válik

gyűjteményünknek ilyen módon is közkinccsé, az érdeklődők és a felhasználók számára elérhetővé.

Összességében elmondható, hogy 2015-ben egy nagyon sikeres szakmai évet zártunk. Reméljük, hogy szakmai tevékenységünk egyértelműen igazolta, hogy jó döntés volt a város részéről az intézmény működtetésének átvétele, hiszen a múzeum fontos szerepet tölt be Szerencs közművelődésében, és a kor kihívásainak megfelelni tudó, modern intézményként működik.

II. Helyzetelemezés

1. Tárgyi feltételek

- A Zempléni Múzeum műszaki állapota

A Zempléni Múzeum 1991 óta a Rákóczi-vár keleti szárnyának első emeleti és tetőtéri szintjén működik. 2013-ig a múzeum a vár alapterületéből 733 m²-nyi részt foglalt el, és 100 m²-es vizes blokkot a könyvtárral közösen használt. Az első emeleti részen 7 kiállító terem és 3 szolgálati helyiség van 333 m² területen, a tetőtérben 1 iroda, 2 gyűjteményi szoba, 3 raktár és egy foglalkoztató terem található a 400 m²-es részben.

A helyiségek műszaki állapota megfelelő, a kiállító termeket folyamatosan karbantartjuk. A képeslapos kiállítás helyiségeit (3 nagy terem) 2011-ben teljesen felújítottuk műszakilag: az elektromos hálózat és a padlóburkolat cseréje is megtörtént, valamint a szükséges biztonságtechnikai fejlesztést is elvégeztettük, a termekbe kamerarendszert szereltettünk fel.

A tetőtérben régebben a legnagyobb problémát a tető állapota jelentette, mert hosszú éveken át beáztak az ott található helyiségek. Ez a vár 2010-es felújításakor megszűnt, ugyanakkor gondot jelent a nyári hónapokban, hogy a helyiségekben túl meleg van. Ez elsősorban műtárgyvédelmi szempontból aggályos, hiszen a legtöbb szobában műtárgyakat is őrzünk. A múzeumi raktárak is a tetőtérben vannak, és csak egy csigalépcsőn át közelíthetőek meg. Erre a problémára és a mozgáskorlátozottak múzeumba való bejutásának könnyítésére a lift cseréje jelentené a megoldást. 2015-ben a tetőtéri dolgozószobák közül hármat légkondicionáló eszközzel láttunk el. A lift cseréjére még továbbra keressük a megoldást.

A legnagyobb műszaki gondot az épület fűtése jelenti. Bár az általunk használt rész többségében csak temperáló fűtés van, és a napi ütemezés sem a múzeum igényeihez alkalmazkodik (délután és este van emeltebb hőmérséklet), ez mégis jelentős összeggel terheli az intézmény költségvetését. Megítélésünk szerint a vár fűtésrendszerének átalakítása az energiatakarékosság és a költségcsökkentés érdekében indokolt lenne. Az ígért kormányzati támogatással megvalósuló „várprogram” keretében a műszaki felújítás hangsúlyos pontjának kell lennie a fűtésrendszer korszerűsítésének.

2013. év óta a közfoglalkoztatási program keretében jelentős számú munkaerőt (25-40 fő) alkalmaz intézményünk. Az ő elhelyezésük céljából a múzeum visszakapta azt a 120 m²-es területet, amelyet korábban a művelődési központ használt, bár eredetileg is a múzeumi részhez tervezték, így csak a múzeum irányából közelíthető meg. Hogy megfelelő munkakörülményeket biztosítsunk, az átvettekől két helyiséget 2013-ben felújítottunk, padlóburkolat-cserét végeztünk és kifestettünk. 2014-ben további fejlesztéseket is végrehajtottunk: meleg vizes bojlerrel szereltetünk a mosdóba és a konyhába, valamint műszaki berendezésekkel – hűtőszekrénnel, mikrohullámú sütővel - láttuk el ezen kiszolgáló helyiségeket. 2015-ben az intézmény - a saját költségvetésének terhére - légkondicionáló eszközökkel látta el a tetőtér azon helyiségeit, ahol a közmunkaprogramban foglalkoztatott kollégák dolgoznak.

Az év végi pályázatunk keretében egy régóta tervezett, és nagyon szükség szerű fejlesztést megvalósítottunk meg: a toronyszoba teljes műszaki felújítását. A faburkolatok és a falak festése mellett sor került a fűtőtestek cseréjére és a parketta felújítására is. A pályázat által a múzeumpedagógiai foglalkoztató terem festése is megtörtént.

- A Szerencsi Cukormúzeum műszaki állapota

A múzeumnak helyet adó épület lehetőségeit tekintve kiválóan alkalmas egy szép gyártörténeti kiállítás céljára. Az épületet 1989-ben a gyári dolgozók önkéntes munkával alakították át, de azóta karbantartási, felújítási munkákat nem végeztek.

Pozitívként értékelhető, hogy a kiállító terei megfelelő nagyságúak, és a látogatók fogadására, a múzeumpedagógiai foglalkozások megtartására is van elegendő hely. Az épülettel kapcsolatosan azonban nagyon sok műszaki probléma van. Ezek egy része abból

fakad, hogy amíg a gyár fenntartásában működött az intézmény, a közműellátottságot, a fűtést is a gyár felől kapta. A bontás során a vezetékrendszer nagy károkat szenvedett, nagyon rossz állapotú. Jelenleg az épület fűtés nélkül van, mert az elavult, a működésképtelen elavult villanykályhákat eltávolítottuk.

Súlyos gondot okozott, hogy a tető lemezanyaga elérett, több helyen beázott. A falak nedvesek, salétromosak voltak, amely főként földszinti részen jelentett nagy gondot.

2015-ben sor került a tető lemezburkolatának és a csatornák cseréjére, valamint a falak utólagos vízszigetelésére. Ezzel a két legégetőbb műszaki probléma ugyan megoldódott. A munkálatok 2016-ban folytatódnak.

- A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége

A Zempléni Múzeumban a munkavégzéshez eszközök a nagy igénybevétel miatt elhasználódtak, a tárhelyek megteltek. 2015. év végén a TIOP-pályázat keretében új informatikai eszközök beszerzésére került sor: szerver, 12 munkaállomás, 10 db notebook, projektor, színes fénymásoló gép ebből a keretből, 12 db tablet a TÁMOP-pályázat által került az intézménybe.

A biztonságtechnikai eszközök, amelyeket korábban alkalmaztunk, sajnos szintén elavultak, és a füstjelzés rendszere még nincs kiépítve. Az elektromos rendszer túlterheltsége miatti üzemzavarok problémája sem oldódott még meg.

Az intézmény műszaki ellátottsága - a kisebb hiányosságok ellenére is - kiváló.

- A Szerencsi Cukormúzeum műszaki felszereltsége

A TIOP-pályázatból beszerzett bútorzat, és a műszaki eszközök egy része a felújítás után a Cukormúzeumba kerül, így a tagintézmény műszaki ellátottsága is jelentősen javul.

2. Személyi feltételek

- A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete

2015. évben 8 főállású alkalmazott dolgozott az intézményben a következő munkakörökben:

1 fő igazgató – muzeológus

1 fő – igazgató-helyettes, gyűjteményfelelős

1 fő - segédmuzeológus

1 fő – múzeumpedagógus - rendezvényszervező

1 fő – múzeumpedagógus-gazdasági alkalmazott

1 fő – pénztáros-teremőr

1 fő – teremőr

1 fő – takarító

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján minden múzeum köteles műtárgyvédelmi és közművelődési szakembert is foglalkoztatni. Az utóbbi kötelezettséget a múzeumpedagógus alkalmazásával teljesítettük, de a műtárgyvédelmi szakember pótlását csak a Herman Ottó Múzeummal való külső szerződéssel tudtuk megoldani.

- A Szerencsi Cukormúzeum személyzeti helyzete

Mivel 2015-ben a műszaki felújítások idején a korábban a Cukormúzeumban foglalkoztatottak a Zempléni Múzeumban láttak el feladatokat.

III. Szakmai tevékenység

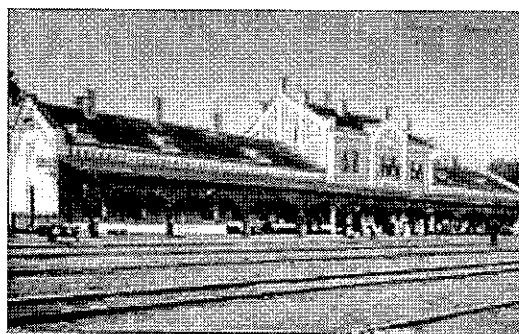
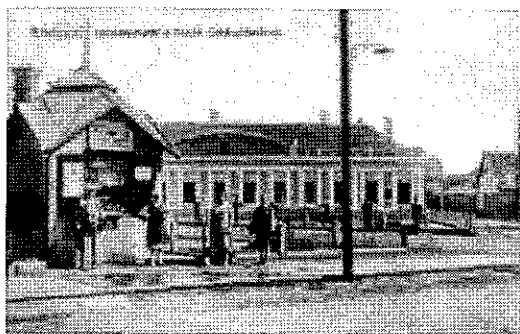
1. Gyűjteményi munka

- Gyűjteménygyarapítás

Gyűjteményfejlesztési koncepciónk kiemeli, hogy célszerű nemcsak adományozás, hanem egyedi darabok vagy hagyatékok megvétele által is gyarapítani a gyűjteményeket, hiszen így kvalitásos, kiállítható darabok kerülnek a múzeumba. 2015. évben 189 ezer forint értékben vásároltunk tárgyakat, 19 darabbal gyarapodott a kollekción. Ezek körül kiemelkedik a szerencsi vár első térképes ábrázolása, amely 17. századból származik, ezt egy németországi antikváriumtól szereztük be.

Az országos gyűjtőterülettel rendelkező képeslevelezőlap-gyűjteményt tovább gyarapítottuk, a kollekción nagysága 2015-ben 10335 darabbal nőtt. Évek óta először vásároltunk is képes levelezőlapokat, mert internetes aukciókon olyan szerencsi lapok bukkantak fel, amelyek nem voltak meg korábban a kollekciónkban.

A Cukormúzeum gyűjteményének gyarapítása céljából folytattuk a gyűjtőakciót, 14 tárggyal gyarapodott a gyűjtemény.

- Gyűjteményrendezés

A közmunkaprogram segítségével nagy arányú gyűjteményrendezési munkákat tudtunk elvégezni. A képeslapgyűjteményben folytattuk az anyag egyedi sorszámmal való ellátását és a digitális feldolgozást: a szkennelést és az adatbázis-készítést. Rögzítettük a Szerencsi Hírek c. helyi lap papír alapanyagú fotóit. Folytattuk az újságban megjelent cikkek feldolgozását is. Az ex libris gyűjteményben szakmai adatfelviteli munkát végeztünk.

A tárgyi gyűjtemény revízióját folytattuk. Tárgyfotók készítésével és a tárgyak tisztításával javítottunk a raktározási helyzeten.

A Cukormúzeumban bontottuk a régi kiállításokat. Minden képet, dokumentumot elszállítottunk az épületből, szárítás és fertőtlenítés után ideiglenesen a Zempléni Múzeum raktáraiban helyeztük el az anyagot. Folyattuk a gyűjtemények revízióját, a leltározatlan tárgyak, fotók leltározását, digitalizálását és az adatfeldolgozást.

- Nyilvántartás

A Zempléni Múzeumban a nyilvántartás naprakész. Az adattári, a könyvtári és a tárgyi gyűjtemény leltárkönyvi adatainak számítógépes feldolgozása befejeződött. Gyűjteményfejlesztési koncepciónk fontos része, hogy a korábban szekrénykataszteri nyilvántartású anyagaink (képeslapgyűjtemény, ex libris gyűjtemény) egyedi nyilvántartásúvá váljanak. Ez a magas példányszám miatt számítógépes feldolgozással, és a digitalizálással

egybe kötve lehetséges. A képeslap gyűjteményből 2015. év során egyedi nyilvántartásúvá tettünk további 140 000 lapot.

A könyvgyűjtemény anyagának teljes feldolgozása is megtörtént.

- **Adattári munka**

Az adattár 14 tétellel gyarapodott. E gyűjteményi egységből 54 tétel digitális archiválásra került.

A Cukormúzeumból áthozott adattári anyag feldolgozása folytatódott.

- **Könyvtári munka**

A múzeum könyvtára nem nyilvános, inkább gyűjtemény jellegű, de kutatókat fogad. 2015-ban a könyvtár 343 tétellel gyarapodott adományozás és cserepéldányok által, illetve oly módon, hogy a képeslapok felhasználásának egyik feltétele, hogy a megjelenő kiadványból legalább egy példányt a kiadó átadjon a múzeum könyvtára számára.

- **Műtárgyvédelem**

Az intézményben még nem dolgozik műtárgyvédelmi szakember, de külső segítséggel végeztettünk ilyen jellegű tevékenységet. A tárgyi gyűjteményben Szentesi Edina megyei műtárgyvédelmi referens iránymutatása alapján elvégeztük a tárgyak tisztítását, és a raktár takarításával és átrendezésével biztonságosabb tárolási körülményeket alakítottunk ki.

A Cukormúzeumban a falakról eltávolítottuk a penészes, nedves vakolatot. Megtörtént a tetőlemez cseréje, és a falak utólagos vízszigetelése lemezbeütéses technológiával. A bejárat elől eltávolították a burkolatot és a betont, a csapadékvíz kivezető rendszerének kialakítása folyamatban van. Mindezek jelentősen befolyásolják majd a megfelelő műtárgyi környezet kialakítását is.

2. Tudományos tevékenység

A Zempléni Múzeumban dolgozó munkatársak elsődleges feladata Szerencs helytörténetének kutatása. Ezen kívül a történész-muzeológus két nagy témakörrel foglalkozik: a képes levelezőlap kultúrtörténetével és Zemplén vármegye társadalomtörténetével.

2015-ben Fazekas Lászlóné elkészítette a múzeum kiállításainak forgatókönyveit, valamint megírta „A bodrogkeresztúri csata emlékezete” című tanulmányát, amely a „*Bodrogkeresztúri történetek*” című kötetben jelent meg.

Orosz Zoltánné helytörténeti témájú cikkeket írt a Szerencsi Hírek közéleti lapban.

Turbucz Péter a következő publikációkat készítette el:

Szerkesztett/sajtó alá rendezett könyv:

Hóman Bálint: *Művelődéspolitikai írások*. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő 2015., 130 p.

Farkas Gyula: *A magyar irodalom története*. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő 2015., 200 p.

Folyóiratban megjelent tanulmány:

A Budapest előterében vívott harcokról a Magyar Távirati Iroda dokumentumaiból; Egy hadászati eseménysor sajtó- és társadalomtörténeti háttere. *Haditudósító*, 2014/6. pp. 21-33. (A lapszám 2015-ben jelent meg.)

Folyóirat-szerkesztés:

Magyarországi események röviden, 1944. november-december, *Haditudósító*, 2014/6. pp. 5-8. (A lapszám 2015-ben jelent meg.)

Hadiesemények, 1944. november-december, *Haditudósító*, 2014/6. pp. 9-12. (A lapszám 2015-ben jelent meg.)

• Kutatószolgálat

A Zempléni Múzeum rendszeresen fogad a képeslapgyűjtemény felhasználása iránt érdeklődőket, és az internet segítségével is segíti kutatók munkáját. A Zempléni Múzeum 11,

a Cukormúzeumban 2 kutatót fogadtunk személyesen, levelezés által 76 kutatónak segítettük a tevékenységét. A képeslapok kiadványokba való felhasználásának díjából az intézménynek bevétele keletkezik, amelynek összege 2015-ben 427 400 Ft. Folytatódott a külföldi anyagunk publikálása is, ezért egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik a gyűjtemény iránt szomszédos országokból, és Európa különböző államaiból.

3. Közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység

• Kiállítások

A Zempléni Múzeum állandó kiállításai:

- A képeslap világa (megnyílt: 2012. június 15.)
- Fery Antal ex librisei (megnyílt: 1993., felújítva: 2002)
- Rákóczi Zsigmond és kora (megnyílt: 1994., felújítva 2004.)

Időszaki kiállítások:

- A szerencsi csoki (Emlékek a szerencsi csokoládégyártás történetéből)
(megnyílt: 2009. augusztus 23.)
- A málenkij robot
(megnyílt: 2014. október 1.)
- „Emlékezzünk nagy időkről!” - Zemplén vármegye és Szerencs az I. világháborúban
(megnyílt: 2015. május 18-án)

Az I. világháború eseményeinek 100. évfordulója
és a Múzeumi Világnap
alkalmából

Szerencs Város Önkormányzata
és a Zempléni Múzeum
tisztelően meghívja

Emlékezzünk nagy időkről!
(Zemplén vármegye és Szerencs az I. világháborúban)

című kiállítás megnyitójára, amelyet

2015. május 18-án (hétfőn) 14.00 órától
tartunk a Zempléni Múzeumban
(3900 Szerencs, Rákóczi-vár, Huszárvár u. 11.)

A kiállítás megnyitja:

Nyári Tibor,

Szerencs város alpolgármestere

és

Debrádi Gábor,

a Kereszt Gőz Múzeumi Állomány Igazgatója

Röszmenülődik:

Nagy József - szavalat és Ringyér István - tárogató

2015 júniusában Ningbo város meghívására hivatalos küldöttség utazott Kínába. A Kelet- és Közép-Európai Országok Expo-ja keretében bemutatkozhatott a szerencsi gyűjtemény a távoli országban. „Üdvözlét Magyarországról – Greetings from Hungary” címet viselte a kiállítás, amely magyar és kínai képeslapokból állt, valamint Tokaj-Hegyalja és Szerencs nevezetességeit mutatta be. A meghívás a HTTC (Hungarian Trade and Cultural Centre- Magyar kereskedelmi és Kulturális Központ) által érkezett, amelyet ezúton is köszönünk.

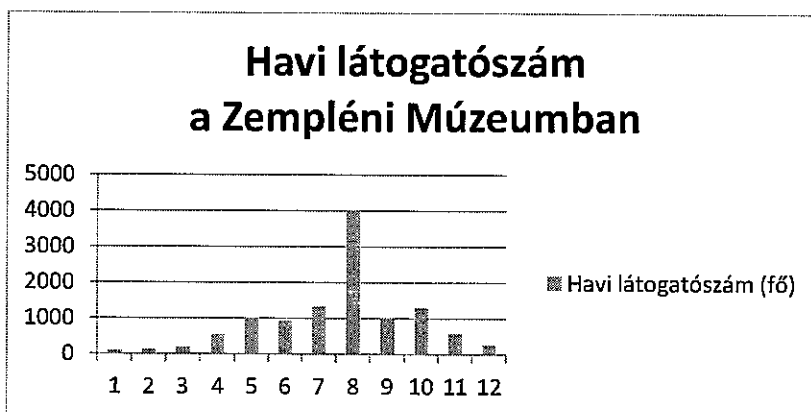
- **Látogatók száma**

2013

Zempléni Múzeum : összes: 11493 fő

ebből diák: 6373 fő

fizető: 6145 fő (kb. 10 %-os növekedés)

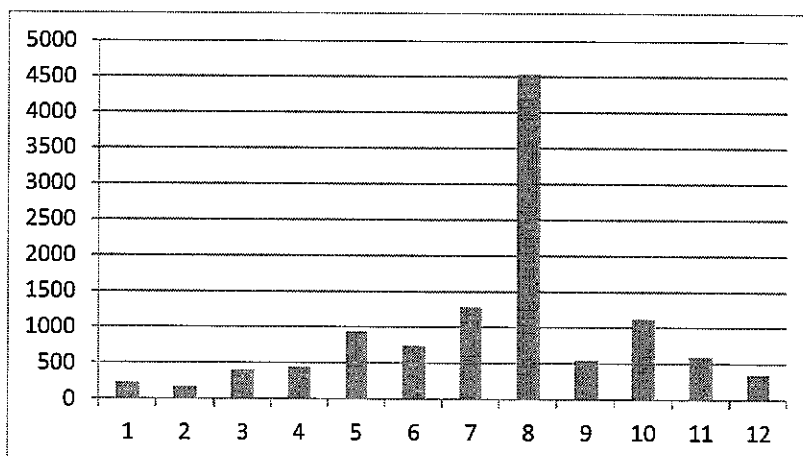

2014

Zempléni Múzeum : összes: 11397fő

ebből diák: 4573 fő

fizető: 6331 fő

2015

Zempléni Múzeum : összes: 12427 fő

ebből diák: 6064 fő

fizető: 6629 fő

Az adatokat annak figyelembe vételével kell elemezni, hogy jelentősen emelték diáklátogatóink számát a városban zajló projektek. 2015 szeptemberében a „Gyermekesély” program keretében 1000 szerencsi diák látogathatta meg a múzeumot, akiknek a tárlatlátogatás mellett speciális foglalkozásokat is tartottunk, árbevételünk 2,5 millió forinttal emelkedett ez által. Az éves jegybevételünk a projekt nélkül 2 220 600 Ft, a projekttel együtt 4 720 600 Ft.

A Cukormúzeum 2014. október 1-jétől nem látogatható, mert zajlik az épület műszaki felújítása, s emiatt a kiállításokat is bontani kellett.

- **Rendezvények**

Szerencs Város Napja

A Zempléni Múzeum minden évben kiemelt fontosságúnak tartja a megemlékezést a Bocskait fejedelemmé választó országgyűlésről, és Szerencs Város Napjának megünneplését.

Múzeumok Éjszakája

2015-ben immár hetedik alkalommal csatlakozott a Zempléni Múzeum az országos rendezvénysorozathoz. Ez alkalommal a múzeum gyűjteményei mutatkoztak be, és az első világháborús kiállításban az éjszaka folyamán többször volt zenés tárlatvezetés, amely nagy sikert aratott a látogatók körében.

Megemlékezés dr. Petrikovits Lászlóra

A múzeumalapító születésnapján minden esztendőben megemlékezünk dr. Petrikovits Lászlóról a Rákóczi utcai emléklakettnél és a Zempléni Múzeumban elhelyezett emléktáblánál.

Országos Csokoládéfesztivál

A Zempléni Múzeum a kezdetektől részt vesz a csokoládéfesztiválok programjában, a szerencsi csokoládégyártás történetét bemutató kiállításunkat 2009-ben nyitottuk. 2015-ben

egy másik helyiségben mutattuk be, felfrissítettük és újabb elemekkel egészítettük ki a kiállítást.

A fesztivál ideje alatt meghosszabbított nyitva tartással működünk, közmunkaprogramos munkatársaink is aktívan részt vettek a rendezvény lebonyolításában.

Egyházi és nemzeti ünnepek

Az alkalomnak megfelelő, a múzeum képeslap kollekcijából rendezett „minigaléria” fogadja a látogatókat a recepción, illetve a múzeum bejáratánál.

- **Médiakapcsolatok**

A Zempléni Múzeum kiváló kapcsolatot ápol a helyi és az országos sajtóval, munkatársunknak állandó helytörténeti rovata van a Szerencsi Hírekben.

2015-ben a Pannon Expressz és a Hazahúzó című turisztikai műsort többször ismételték Szerencsről, ebben hangsúlyos rész jutott a múzeumnak is, amelyet a Duna TV és a MTV csatornáin lehet látni. Projektjeinkről számos alkalommal beszámolt az országos és a helyi sajtó, pl. az ECHO TV és a Duna World csatornákon több alkalommal volt látható műsor a múzeumról.

Fazekas Lászlóné többször szerepelt a Kossuth Rádió különböző kulturális műsoraiban.

4. Szakmai és társadalmi kapcsolatok

Fazekas Lászlóné tagja a Pulszky Társaságnak és a Magyar Múzeumi Történészek Társulatának.

IV. Gazdálkodás, pályázatok

Az Emberi Erőforrások Minisztériumától a Zempléni Múzeum 2014. évben 12 125 000 forint támogatásban részesült. 2014. évben a helyi önkormányzatok által fenntartott múzeumok számára fenntartott keretből is részesültünk 1 500 000 forinttámogatásban, a Szerencsi

Cukormúzeum működtetéséhez. 2015-ben 13 540 000 Ft minisztériumi támogatást kaptunk, és 1 millió Ft szakmai célú támogatást nyertünk el pályáztatás által. Az éves teljes árbevételünk 5 291 800 forint volt. Ennek a sokszorososa (203 millió forint) az összeg, amelyet a különböző pályázatok megvalósítására ítélték oda, így elmondható, hogy a 2015. év a Zempléni Múzeumban a pályázatok éve volt.

Pályázatok:

1. INNOVATÍV TECHNOLÓGIÁK MEGHONOSÍTÁSA A HAGYOMÁNYŐRZÉS ÉS A HOZZÁ KAPCSOLÓDÓ KÉPZÉS ÉS KUTATÁS TERÉN

Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP-3.2.15-15.2015-0001)

A projektet a Herman Ottó Intézet koordinálásával egy 6 intézményből álló konzorcium valósította meg, a teljes támogatási összeg 997 millió forint volt. A Zempléni Múzeum teljes Tokaj-Hegyalját képviselte a pályázatban, mind a 27 település részt programban valamilyen formában, melynek támogatási összege 137 millió forint volt.

Projektünk elsődleges céljaként azt fogalmaztuk meg, hogy olyan innovatív módszereket dolgozunk ki, amelynek a segítségével hagyományainkat, a Tokaj-Hegyaljához kötődő örökséget átadjuk gyermekeinknek. A fő célunk tehát a közoktatási intézmények és tágabb környezetük számára használható gyakorlatot, módszertant létrehozni, amely ebben a munkában hosszú távon tud segítséget nyújtani. Hisszük és tudjuk, hogy a felnövekvő generáció kötődéseinek kialakítása, a helyi identitás fejlesztése lehet a záloga Tokaj-Hegyalja jövőjének.

Az elmúlt hónapokban lezajlott programunkat **három fő tevékenység** köré csoportosítottuk:

Az iskolai pilot programok kidolgozása során *17 közoktatási intézményt* vontunk be a munkába. Az elvégzett munka nagysága és a kiváló együttműködési készség mindenképpen indokolja, hogy felsoroljuk a nevüket:

Abaújszántói Ilosvai Selymes Péter Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

Bekecsi II. Rákóczi Ferenc Informatikai és Matematikai Általános Iskola

Bodrogkeresztúri Eötvös József Általános Iskola

Koroknay Dániel Tehetséggondozó Általános Iskola

Olaszliszkai Hegyalja Általános Iskola

Sárospataki Carolina Óvoda és Bölcsőde

Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola

Sátoraljaújhelyi Hétszínvirág Óvoda Szlovák és Német Nemzetiségi Óvoda és Bölcsőde

Kazinczy Ferenc Magyar - Angol Két Tanítási Nyelvű, Nyelvoktató Német Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola - Sátoraljaújhely

Szerencsi Óvoda és Bölcsőde

Szerencsi Rákóczi Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

Tarcali Klapka György Általános Iskola

Tállyai Zempléni Árpád Óvoda és Általános Művelődési Központ

Zempléni Árpád Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola - Tállya

Tokaji Óvoda

Tokaji II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola

Tolcsvai Általános Iskola

Az Eszterházy Károly Főiskola Comenius Karának szakmai bázisán felépített munkacsoportban mintegy 50 szakember dolgozott azért, hogy olyan módszertani segédleteket és jó gyakorlatokat hozzanak létre, amelyek hosszú távon is használható például szolgálnak a helyi hagyományok ápolásában a hegyaljai általános iskolákban és óvodákban. Az írásban rögzített, hivatalosan a záró konferencián közzétett szakmai anyagokat elektronikus feldolgozások teszik élményszerűbbé. Az elsődleges célként megvalósuló **pilot programokon** túl külön hozadéka tevékenységünknek, hogy egy olyan közoktatási hálózat alapjait fektettük le, amelynek elsődleges szervező ereje a hagyományörzés és annak használata közoktatás napi gyakorlatában. A pedagógia tevékenységsort kiegészítették még a felnőttek számára szervezett képzési programok és a múzeumpedagógia műhely is.

A kidolgozásra került **felnőttképzési tananyagokkal** több foglalkozáscsoportot is megcéloltunk. Egyrészt a kultúráközvetítő intézményekben (múzeum, könyvtár, művelődési és tájházak) dolgozók számára készítettünk elő egy olyan oktatási csomagot, mely hozzájárul a kézműves hagyományokat bemutató programok élményszerű megvalósításához, és az új

módszertani elemek megismertetése által a célzott rendezvények sikeres lebonyolításához. A pedagógusok számára olyan szakmai képzési tananyag kidolgozására került sor, amely hozzájárul a kézműves hagyományokat bemutató programok élményszerű megvalósításához, figyelemmel a korosztályi módszertani követelményekre, kapcsolódva a helyi pedagógusképző intézmény ez irányú specializációjához.

Felnőttképzési programunk harmadik eleme a térségben élő kézművesek, és hagyományos mesterségeket folytatók (pl. a kádármesterség, sajtakészítés és egyéb borászati tevékenységet végzők) számára készült, a tevékenységük fejlesztése és bemutatásának segítése céljából. Mindhárom célcsoport számára elméleti és gyakorlati képzést is szerveztünk az elkészült képzési programok alapján.

A pedagógusok és a közművelődési dolgozók körében nagyon népszerű volt az a programem, amely a térség múzeumaiban zajlott le, és amelynek során három intézmény (A Múzeum Magyar Nyelv Múzeuma, Sárospataki Képtár, Zempléni Múzeum) ismertette a múzeumpedagógiai kínálatát. A program résztvevői gyakorlati foglalkozásokon és műhelybeszélgetéseken vehettek részt, ezáltal is erősítve az oktatási és a kultúraközvetítő intézmények együttműködését.

A projekt kevésbé látványos, de lényegi eleme a **kutatási tevékenység** volt. Négy alapvető nagy tématerület került feltárássra:

1. Külön figyelmet szenteltünk a kézművességnek és a hagyományos mesterségeknek. Átfogó felmérést készítettünk a Tokaj-hegylajai területen dolgozó, vagy a rendszeresen ide látogató kézművesek körében. Vizsgáltuk tevékenységük körülményeit, innovációjuk, szolgáltatásaik megújításnak forrásait. A kutatási anyag feldolgozását egy néprajzi-történeti áttekintéssel egészítettük ki. Elkészítettük Tokaj-Hegyalja 27 településének vonatkozásában a hagyományos foglalkozásokat és kézműves tevékenységeket végzők kataszterét, feltártuk a közöttük lévő területi, üzleti, kommunikációs kapcsolatokat.

2. A történeti hagyományok vizsgálata során nem csupán gazdaságtörténet alapvető tényeit elemeztük, hanem az egyes nemzetiségek hatását az itt kialakult termelési kultúrára is. A szőlőműveléshez kötődő sváb, és a borkereskedelemhez kapcsolódó zsidó nemzetiségek vonatkozásában bemutattuk történetiségüket, valamint elemeztük azt a hatást, amelyet a tájegység gazdasági és társadalmi életére gyakoroltak.

3. További vizsgálat tárgyává tettük a helyi népesség identitástudatát, azt, hogy milyen módon kötődnek a kultúrtájhoz, mennyiben változott lakóhelyükhöz kialakult viszonyuk a világörökségi cím elnyerése óta. Felmértük a 2002 óta világörökségi címmel kitüntetett tájegységen élők helyi identitásának alakulását és változásait. Kérdőíves kutatás, mélyinterjúk készítése és fókuszcsoportos beszélgetések módszerével zajlott le annak a vizsgálata, hogy a 27 településen élők ismerik-e, amit az UNESCO cím jelent, valamint azt is górcső alá vettük, hogy az elmúlt több mint egy évtized alatt milyen módon és mértékben éltek a világörökségi hagyatéokban rejlő lehetőségekkel?

4. Átfogóan elemeztük a térségben dolgozó közoktatási és kulturális intézmények tevékenységét abból a szempontból, hogy szolgáltatásaikban, tanítási gyakorlatában milyen mértékben jelennek meg a tájon honos hagyományok, szokások, kézműves gyakorlatok. Fontos célunk volt annak felmérése és dokumentálása, hogy léteznek-e a szőlőműveléshez és borkultúrához, és annak hagyományaihoz kapcsolódó tananyagrészek az iskolák közoktatási programjaiban. Elemeztük továbbá azt is, hogy a kulturális intézmények alapidokumentumaiban miként jelenik meg a hagyományok ápolásának fontossága. Vizsgáltuk az intézmények által szervezett rendezvények kínálatát, gyakoriságát, minőségét és irányultságát. A kutatások tanulságának felhasználásával készült el az a dokumentum, amely a különböző intézménytípusok, illetve a fenntartók számára összefoglalja a felmérések eredményeit, illetve ajánlásokat fogalmaz meg a fejlesztések irányával és kivitelezhetőségével kapcsolatosan.

Programunk kétség kívül leglátványosabb eleme **rendezvények** sora volt. Az iskolákhoz kötődően ún. *világörökségi napokat* szerveztünk. A játékos, vetélkedőkkel, kézművességgel, tánc házzal fűszerezett programsor nagy népszerűségnek örvendett, különösen a gyermekek körében. Az eredetileg tervezett 10 világörökségi napot további kettővel kellett kiegészíteni, a nagy igényre való tekintettel. A rendezvénysorozaton közel 1000 gyermek és felnőtt vett részt. Kimondottan a kézműves mesterségek köré szerződött, gyermekek és felnőttek számára kínált programunk volt a kézműves nap, illetve a kézműves fesztivál. Ez utóbbit Hercegkúton szerveztük ahol a helyi sváb hagyományok is csatlakoztak a bemutatókhoz. A kézműves napok és a fesztivál különlegessége az volt, hogy nem csak a hagyományos: borász, kádár, sajtikészítő mesterségeket vettük számba be, hanem az új keletű, vagy újra felfedezett borecetkészítő és pezsgőkészítő mesterségeket is. A bodrogkeresztúri Borecet Manufaktúrában az újra éledő borecet-készítést, Erdőbényén a kádármesterséget, Rátkán a hagyományos sváb húsfeldolgozást vizsgáltuk népes gyermek és felnőtt közönség

társaságában. Kimondottan felnőtteknek szóló kézműves program volt az újonnan kialakuló pezsgőkészítési technológiák és a hagyományos borászat vizsgálata Tokajban, Sárospatak és Sátoraljaújhelyben. A borok mellől nem maradhatott el a sajt sem. A sárospataki és sátoraljaújhelyi borászati bemutatókon a borok „egyenrangú partnerei” voltak azok a kézműves sajtok, amelyeknek egyre nagyobb kultúrája van Tokaj-hegyalján. A hat kézműves napon és a fesztiválon összesen 14 mesterség került terítékre a szó átvitt és szó szoros értelmében. Szintén „látványos” eleme volt a rendezvényszervezői tevékenységünknek azon kiállítások sora, amelyeket a tájegység minden településén bemutattunk.

A kézművesség „hosszú távú” bemutathatóságát igyekszünk megvalósítani azzal is, hogy három olyan hegyaljai tájház fejlesztését támogattuk a program forrásait felhasználva. A rátkai, hercegkúti és józseffalvai (Sárospatak településrésze) tájházak azok, amelyek az itt élő mesterségbeli hagyományok bemutatását felvállalták. A fejlesztés részeként mostantól méltóbb körülmények között mutathatják be azokat a hagyományos tevékenységeket, amelyek arra településre jellemzőek.

Sokrétű tevékenységünk során a térség szinte minden kultúráközvetítő intézményével együttműködtünk, több mint 100 munkatárs kapcsolódott be a projektbe, kiadásaink nagy részét az ő bérezésük tette ki. Lebonyolítottunk három közbeszerzést, és 6 hónap megfeszített munkájával bebizonyítottuk, egy kis intézmény is meg tud valósítani egy ilyen léptékű projektet is.

2. „A ZEMPLÉNI MÚZEUM OKTATÁSI-KÉPZÉSI SZEREPÉNEK INFRASTRUKTURÁLIS ERŐSÍTÉSE”

TIOP.1.2.1.A1-15/1-2015-0021

2015 decemberében önállóan, főpályázóként is lebonyolított egy pályázatot a Zempléni Múzeum, amelyben 56,138 millió forintot használtunk fel, és a következő tevékenységeket valósítottunk meg:

Kötelező tevékenység:

Az infokommunikációs akadálymentesítés keretében látásukban korlátozottak számára maketteket, tárgymásolatokat szereztünk be. A Rákóczi-vár és a Szerencsi Cukorgyár a makettje mellett híres embereket (Kossuth Lajos, Rákóczi Zsigmond, II. Rákóczi Ferenc, Bocskai István, Széchenyi István, Nagy Imre)

ábrázoló szobrok kicsinyített, tapintható másolatai készültek el. Óvodás és kisiskolás korúak számára a mesék világát megjelenítő figurákat vásároltunk. A Zempléni Múzeum legérdekesebb tárgyairól 20 db másolat készítésére is sor került a látássérültek és látók számára, speciális múzeumi foglalkozás céljából.

Választott tevékenységek:

1. Új, 18 fős csoportszoba kialakítására került sor. (Az átalakítandó helyiség régebben irodaként, majd raktárként funkcionált, de mivel kiválóak az adottságai, pl. az udvarról közvetlenül is megközelíthető, az új funkcióval jelentősen növeljük a kihasználtságát.)
 - tisztasági felújítási munkálatok: falfestés, nyílászárók festése parkettajavítás, csiszolás, lakkozás
 - bútorzat beszerzése: beépített polcrendszer, asztalok, székek, számítógépasztalok és a perifériák elhelyezésére szolgáló bútorok
2. A Zempléni Múzeum foglalkoztatójának elláttuk új bútorzattal és műszaki, informatikai eszközökkel (laptopok, színes fénymásoló, projektor, vetítővászon)
3. A tagintézmény Szerencsi Cukormúzeum múzeumpedagógiai foglalkoztatójának tisztasági felújítása, (falfestés, nyílászárók festése parkettajavítás, csiszolás, lakkozás) bútorzattal való ellátása, kiszolgáló helyiségek, mosdó WC tisztasági felújítása is lezajlott.
4. Informatikai eszközök: új szerver és a hozzá kapcsolódó szoftver, munkaállomások, laptopok, fénymásoló eszköz beszerzésére is sor került a foglalkozások anyagának és feladatlapjainak sokszorosításához
5. Fontos cél volt egy egyedi szoftver fejlesztése, a már rendelkezésre álló digitális tartalmak elérése céljából. A szerencsi Zempléni Múzeum képeslevezőlap-gyűjteménye közel 1 millió darabból áll. A gyűjtemény kutathatóságát, a képek felhasználhatóságát segíti az a szoftver, amelynek segítségével offline, és jogosultságok megadásával online felhasználás és adatfeltöltés válik lehetővé.
6. Kommunikációs csomag kidolgozása is megtörtént, melynek során előállítottuk azon dokumentumokat, irat- és szóróanyagot az együttműködő intézmények számára, amelyek a múzeumpedagógiai szolgáltatásokat népszerűsítik.

Infrastrukturális fejlesztés következtében a következő oktatási-képzési tevékenységek váltak lehetővé:

- Közoktatási szinten: szoros együttműködésben a partner intézményekkel kialakítottuk a formális és informális szolgáltatások új körét: hagyományos és rendhagyó tanítási órák, kézműves foglalkozások, ünnepi programok, közös projektnap lebonyolítása
- A felnőttképzésben: 2015 év folyamán önálló felnőttképzési program kerültek akkreditálásra a Zempléni Múzeum által a pedagógusok, a kultúraközvetítő intézmények munkatársai és a helyi kézművesek számára. A képzési programokat eddig külső helyszínen tudtuk lebonyolítani. A Zempléni Múzeum egyik helyiségét átalakítva azonban e célra is felhasználható teret nyertünk, amelyet elláttunk megfelelő bútorzattal, informatikai eszközökkel, és internet elérés biztosításával, így ezen felnőttképzési programok folyamatosan biztosíthatóvá váltak.

A projekt sikeres lebonyolítása érdekében a következő intézményekkel kötöttünk együttműködési megállapodást:

- Szerencsi Rákóczi Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Bocskai István Katolikus Gimnázium és Szakközépiskola
- Bolyai János Katolikus Általános Iskola

3. KUBINYI-PROGRAM

A Szerencsi Cukormúzeum infrastrukturális fejlesztése során 8,8 millió forintot fordítottunk a múzeum épületének javítására, és az új kiállítások előkészítésére.

4. NKA – Közgyűjteményi Kollégium

Sikerrel pályáztunk egy új időszak kiállítás megrendezésére is, amely Szerencs és környékének régészeti emlékeit mutatja majd be, 1 millió forint támogatást kaptunk e célból. A kiállítást eredetileg novemberben szándékoztuk megnyitni, de a feltorló projekt feladatok miatt tavaszra halasztottuk a megvalósítást, ezt az időkeretet a pályázat még megengedi.

Összességében elmondható, hogy a 2015. évben a Zempléni Múzeum rendkívüli évet zárt. Amellett stabil keretek között, kiegyensúlyozottan működött, kiállításaival és a megvalósított projektjeivel minden lehetőséget kihasználta, hogy a múzeum fejlődjön, és olyan társadalmi szerepet vállaljon, ami a mai kor igényeinek megfelelő. Az már korábban bebizonyosodott, hogy az intézmény a strukturális átalakítás nyertesei közé sorolható, hiszen önálló szakmai működése nagy előre lépést jelent a korábbi – a megyei intézményrendszerben egy tagintézményként való - működéshez képest. Erőforrásait sokkal célszerűbben, az állami és az önkormányzati támogatást sokkal inkább a helyi igényekhez mérten tudja felhasználni, és olyan projekteket is meg tud valósítani, amelyeken korábban nem volt lehetőség indulni. A múzeum mellett, hogy gazdagítja a helyi kulturális kínálatot, tevékenységével, kapcsolataival nemcsak az intézmény, de az egész város hírnevének gyarapodását szolgálja.

A múzeumi szakma minden esztendőben odaítéli az „Év múzeuma” díjat. 2012-ben egyszer már különdíjas volt az intézmény, de az idén újra pályázunk, mert úgy ítéljük meg, hogy érdemes megmutatni a közönségnek, hogy milyen szakmai tevékenység folyik a Zempléni Múzeumban. A megmérettetés és az összehasonlítás elé is bátran állunk, hiszen ez egyfajta versengés a különböző intézmények között.

2015 a lehetőségek évek volt, és mi próbáltunk a lehető legteljesebb mértékben élni azokkal. Reméljük, hogy a következő esztendők is ennyi kihívást és ennyi lehetőséget fognak hozni.